

Aan: Commissie Binnenlandse Zaken, Tweede Kamer

Betreft: Commissiedebat Functioneren Rijksdienst (14 september 2022) – Uitvoeringsagenda ISV

Amsterdam, 8 september 2022

● Geachte Kamerleden,

Op de agenda van het Commissiedebat Functioneren Rijksdienst (14 september 2022) staat de [Uitvoeringsagenda Internationale Sociale Voorwaarden](#) (ISV), met daarin de maatregelen van het kabinet om overheidsinkoop met respect voor mensenrechten en het milieu in toeleveringsketens te bevorderen. Het MVO Platform verwelkomt deze Uitvoeringsagenda, maar ziet tegelijkertijd een groot gebrek aan daadkracht en urgentie.

Jaarlijks besteedt de Rijksoverheid 17 miljard euro aan de inkoop van producten en diensten.¹ Daarmee kan zij een grote rol spelen in het bevorderen van maatschappelijk verantwoord ondernemen in wereldwijde waardeketens. Helaas zet de Rijksoverheid dit belangrijke instrument nog onvoldoende in, ondanks dat het kabinet al in 2006 (!) beloofde om 100 procent duurzaam aan te besteden.² Hoewel de Uitvoeringsagenda ISV positieve stappen zet om met name de ondersteuning en kennisuitwisseling tussen inkopers te verbeteren, ontbreken de noodzakelijke dwingende maatregelen. Het nieuwe ISV-beleid blijft grotendeels gebaseerd op vrijblijvendheid, waardoor de toepassing van de ISV in grote mate afhangt van de intrinsieke motivatie van de aanbestedende overheidsdiensten. Dat is teleurstellend.

Ambitieuze en structurele maatregelen zijn hard nodig. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het huidige inkoopbeleid van de Rijksoverheid voor maatschappelijk verantwoord inkopen en specifiek de Internationale Sociale Voorwaarden (ISV) ernstig tekortschiet.³ Ook waren Nederlandse overheden de afgelopen jaren betrokken bij de inkoop van producten waarbij sprake was van ernstige mensenrechtenschendingen, zoals medische handschoenen en zonnepanelen.⁴ Dit terwijl de Nederlandse overheid zich al in 2011 committeerde aan de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's), waarin overheden de verantwoordelijkheid hebben om via hun inkoopbeleid bij te dragen aan het beschermen van mensenrechten in waardeketens.

Maatschappelijke organisaties, vakbonden en duurzame bedrijven, verenigd in het MVO Platform en MVO Nederland, stuurden het kabinet deze maand daarom een oproep om [ambitieuzer inkoopbeleid te voeren](#).

Maak van de toepassing van de ISV de norm

Hoewel het kabinet van bedrijven verwacht dat zij maatschappelijk verantwoord ondernemen volgens de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, is dit nog steeds niet de norm binnen de eigen inkoop. Volgens de Uitvoeringsagenda ISV blijft de Rijksoverheid in een beperkt aantal sectoren (productcategorieën) verplicht om de voorwaarden voor verantwoorde ketens (ISV) toe te passen. Dit terwijl er ook in andere sectoren hoge risico's op misstanden bestaan, zoals de bouw (o.a. natuursteen, hout) of financiële dienstverlening. Ook geldt deze plicht niet voor uitvoerende organisaties en inkoop door individuele ministeries.

Het MVO Platform roept het kabinet op bij de implementatie van de Uitvoeringsagenda ISV de vrijblijvendheid achter zich te laten en een brede plicht voor de toepassing van de ISV in te voeren.

- ➔ Erkent de minister dat het huidige ISV-kader onvoldoende heeft opgeleverd en dat ook meer dwingende maatregelen nodig zijn om in aanbestedingen structurele aandacht voor verantwoorde productieketens te realiseren? Is zij bereid om toepassing van de ISV door de overheid te verankeren in IMVO-wetgeving en de Aanbestedingswet?⁵

- ➔ Kan de minister toezeggen binnen zes maanden het in de Uitvoeringsagenda aangekondigde onderzoek naar de verbreding van de verplichte toepassing van de ISV af te ronden en een voorstel voor verbreding naar de Kamer te sturen?

Veranker de ISV in alle fasen van het inkoopproces

Momenteel is toepassing van de ISV alleen verplicht in de contractfase van het aanbestedingsproces, waardoor er pas wordt gesproken over verantwoorde ketens als prijs en contractafspraken al vastliggen. Op deze manier maakt de overheid onvoldoende gebruik van de mogelijkheid om (koploper)bedrijven te belonen die al stappen hebben gezet om hun ketens te verduurzamen tijdens de selectie- en gunningsfasen van een aanbesteding.⁶ De Uitvoeringsagenda ISV besteedt helaas weinig nauwelijks aandacht aan de gunningscriteria en ambities van de overheid ontbreken op dit punt. Ook bevat de Uitvoeringsagenda niet de meetbare doelstellingen voor de toepassing van de ISV in gunningscriteria waar de aangenomen motie-Van Raan uit 2021 om vraagt.⁷

Het MVO Platform roept het kabinet op om leiderschap en een 'voorbeeldrol' op zich te nemen en ambitieuzere stappen te nemen om de ISV in de gunningsfase toe te passen:

- ➔ Kan de minister toezeggen dat het aangekondigde onderzoek naar de mogelijkheden om de ISV op te nemen als selectie- en gunningscriterium binnen zes maanden wordt afgerond? Welke stappen wil het kabinet daarna nemen?
- ➔ Is de minister bereid om ambitieuze en meetbare doelstellingen - inclusief tijdlijn - te formuleren over hoe de Rijksoverheid de ISV in gunningscriteria gaat toepassen, om hiermee daadwerkelijk invulling te geven aan de motie-Van Raan?⁷

Betrek maatschappelijke organisaties en vakbonden bij verantwoorde inkoop

Het betrekken van maatschappelijke organisaties en vakbonden is een essentieel onderdeel van maatschappelijk verantwoord ondernemen en daarom ook van verantwoorde overheidsinkoop. Vakbonden en maatschappelijke organisaties beschikken over nuttige kennis en netwerk over het aanpakken van risico's op bijvoorbeeld kinderarbeid, schending van vakbondsvrijheid en milieuvervuiling in ketens, die zowel voor aanbestedende diensten als de betrokken bedrijven zeer relevant is. Deze kennis is bijvoorbeeld nuttig bij het opstellen van criteria en het beoordelen van risico-analyses van bedrijven. De Uitvoeringsagenda ISV besteedt echter geen enkele aandacht aan stakeholderbetrokkenheid bij de inkoop.

- ➔ Deelt de minister de opvatting dat stakeholderbetrokkenheid een belangrijk element is van verantwoord inkopen en wil de minister deze boodschap opnemen in het ISV-beleid?

Wij hopen dat u ruimte ziet om dit onder de aandacht van de minister te brengen. Uiteraard zijn wij bereikbaar voor vragen.

Met vriendelijke groet,

Trude Vredeveld en David Ollivier de Leth (06-12162559)

Het MVO Platform is een netwerk van 25 maatschappelijke organisaties en vakbonden die samenwerken om Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen te bevorderen: ActionAid · Amnesty International · Arisa · Both ENDS · CNV Internationaal · Cordaid · Fairfood · Fairtrade Nederland (Max Havelaar) · Fair Wear Foundation · FNV · GoedeWaar.nl · Hivos · Milieudefensie · Oxfam Novib · PAX · Save the Children · Schone Kleren Campagne · Solidaridad · Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO) · Tax Justice NL · Terre des Hommes · UNICEF Nederland · Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) · Woord en Daad · World Animal Protection

¹ Significant, 2021, [Monitor aanbestedingen in Nederland 2017-2019](#), p. 23.

² Kamerbrief [14 juli 2006](#) (dossier 30300-XI nr. 134).

³ CE Delft, 2020. [Evaluatie Plan van Aanpak MVI 20015-2020](#); IOB, 2019 [Mind the governance gap](#); Rijksoverheid, 2020. [Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk 2020](#); MVO Platform, 2021, [Goed voorbeeld doet volgen?](#).

⁴ Zie voorbeelden in MVO Platform, 2021, [Goed voorbeeld doet volgen?](#)

⁵ Fredo Schotanus, 2022, [Oratie: Een betere wereld begint bij publieke inkoop](#). In Noorwegen zijn overheden [wettelijk verplicht](#) om voorwaarden of criteria te hanteren bij aanbestedingen waar risico's of misstanden bestaan.

⁶ De afgelopen jaren heeft een aantal ambitieuze aanbestedende diensten hier al stappen in gezet en onder meer het initiatief Trustone laat zien dat het mogelijk is om de ISV in het gehele aanbestedingsproces toe te passen.

⁷ Motie-Van Raan, [9 juni 2021](#).